

WINDMOLENTJE

Het dodenveld ten noorden van mijn geboortestad was een zee van wit in een landschap van groen. Hoewel de oude begraafplaats in het centrum (dat ondertussen eivol lag) spectaculair oogde, met staaltjes van monumentale ijdelheid versus ten hemel schreiende verwaarlozing, maakte deze plek hier ook een beklijvende indruk. Net als de soldatenkerkhoven in de Westhoek van Vlaanderen. De gesneuvelden van het leger van God werden hier sedert enkele decennia onder een identieke witte zerk van ongeveer een halve meter hoog begraven. Soms prijkte de naam van de nog levende partner ook al op die grafsteen. Daar ontbrak dan nog één datum op. Vermoedelijk waren de overledenen rechtop begraven. Soms dus twee naast elkaar. Of drie. Daar bestonden moderne (be)graaftechnieken voor. De paden tussen de laatste rustplaatsen waren ook smal. Er was te weinig plaats om iedereen languit in slaaphouding te begraven. Maar niet iedere verscheidene rustte onder zo'n witte steen. Nog meer plaatsbesparend waren de zuilen met de urnen in, bij de strooiweide. Werden hier de restanten van de heidenen en de ongelovigen bewaard? Of kozen ook sommige kruisvaarders voor de vlammen? Heden ten dage waren er diverse manieren om een dood lichaam van deze aarde te laten verdwijnen. Er mocht geen bodem verkwanseld worden. Men kon wel iets nalaten in deze gedoogzone, als het maar zo weinig mogelijk territorium in beslag nam: een naamplaat, een inscriptie, een kruis, een fakkel, een foto, een vaas, een steen. Maar eeuwige vergunningen waren in de loop der tijden verwezen naar het verdomhoekje van de menselijke ijdelheid, de verroeste gedenkplaten en de verwelkte bloemen. Eeuwige vergunningen hadden de oude begraafplaats in het centrum voor een stuk naar de verdoemenis geholpen. Hier, op deze 'nieuwe' dodenplek, lag de lat voor iedereen gelijk: plat.

Ik stond op het pad in rij 67B ter hoogte van het graf nr. 23. Het was windstil. De zon ketste op al die witheid af. In het holst van de zomer zag je hier weinig mensen. Toch was het een uitzonderlijke omgeving om even de benen te strekken en desgewenst wat overledenen te gaan groeten. Hier lagen al een vrij groot aantal bekenden van mij. Om elke steen hing een verhaal. Een naam bracht herinneringen op gang. 's Zomers ontsierden veelkleurige kransen en bloemen veel minder deze dodenplek. Begraafplaatsen hadden ook vaak enkele bomen, die de nietigheid van de gevelde mensen en de alsnog overlevenden benadrukten.

Onder het nr. 23 bevond zich het dode lichaam van Norbert Demarest, op 69-jarige leeftijd overleden in het jaar 2010. Ik had de man oppervlakkig gekend, in

de middeleeuwen van mijn kinderjaren. Hij en zijn vrouw waren vrienden geweest van mijn ouders. Op zijn witte zerk stond haar naam alsnog sterfdatumloos ingevuld: Hedwige Rooseboom. Alleen haar geboortedatum werd prijsgegeven, gevolgd door een onheilspellend liggend streepje. Straks zou ze bij hem komen te liggen. Of te staan, zo je wil. In de aarde voor de steen – het bed waar gewoonlijk bloemen of gedenkplaten stonden; niet eens de lengte van een volwassen lichaam – was een windmolentje geplant: blauw, roze, geel. Hier had een kleinkind zijn opa gegroet.

Ik liet mijn ogen over de letters van zijn naam dwalen, waardoor de herinneringen kwamen. Zondagnamiddagen. Sigarenrook. Koffie. De twee knappe dochters met wie we mochten spelen. Hedwige die eens onverwacht in tranen uitbarstte. De hoge bazuinachtige stem van Norbert. Mijn pa de kettingroker. Met z'n vieren op de achterbank in de auto gepropt. De geur van een halfgepelde sinaasappel. Knikkers en een schommel.

Dat windmolentje moest van het dochttertje of zoontje van een van die twee knappe meisjes zijn. Ik had die nimfen uit mijn jeugd al decennia lang niet meer gezien, want jaren geleden was ik verhuisd van hier, en zij misschien ook. We woonden toen namelijk in zo'n provincienest waar je als jongere niet rap genoeg uit weg kon vluchten.

Er was geen zuchtje wind. Het was bladstil.

En toen schrok ik me dood.

Vergeef me de uitdrukking.

Er kwam beweging in het windmolentje. De wijkjes begonnen te wentelen.

Mijn verbazing was groot, want aan de bomen bewoog geen blad, het was 32° Celsius en aan de diepblauwe lucht dreef geen wolkje. Evenmin was er een onverwacht briesje of de aai van een tegendraads windje geweest.

Wou Norbert Demarest me van over het graf heen iets vertellen?

Was hij blij met mijn bezoek? Haalde hij een grapje met mij uit?

Ook al was ik eerder toevallig bij zijn gedenksteen beland, niet eens vooraf wetende dat hij gestorven was?

Of wou hij me diets maken dat er leven was na de dood?

Welk leven? Wat voor leven? Waar? Met wie?

Waarom moest ik plotseling ook aan Tibet denken?

De vleugels van het molentje draaiden nu pijlsnel in het rond. Ze maakten een aangenaam snorrend geluid.

Weer keek ik naar de bomen, de lucht, de andere grafzerken, de zuilen bij de strooiweide.

Alles bleef doodstil. Er was geen zuchtje wind.
Mijn verbazing groeide.

Toen besloot ik bij gelegenheid nog eens terug te komen, onder dezelfde weersomstandigheden. Hier lagen immers niet alleen ongeveer 180 redenen voor mij om dat andermaal te doen. Dat windmolentje had even voor kleine verbijstering gezorgd. Was er inderdaad leven na de dood? En had ik daar het snorrende bewijs van gekregen?

Het was niet lang wachten, want het windstille zomerweer bleef aanhouden en ik had vakantie. Twee weken later, op weg naar de kust voor een eenmans-tocht door zand en water, hield ik andermaal halt bij de 'nieuwe' begraafplaats van het stadje mijner jeugd. Ik had onderweg grote windmolens bij industrieparken gezien, met hun wieken roerloos bevroren in de hitte. Boven de snelweg leken wazige fata morgana's te dansen. Auto's waren hun smeltpunt nabij. Op de begraafplaats zinderde de bloedhitte boven het slagveld van de witte stompen. De bladeren hingen verslagen en bewegingloos aan hun bomen – ze leken ook dood. Ik was moederziel alleen in een zee van wit en lusteloos groen. Er was geen levende ziel te bespeuren. Zelfs geen harkende tuinvormgever of groenarchitect.

Ik haastte me naar de laatste rustplaats van Norbert Demarest, na raadpleging van het register, om geen tijd te verliezen en zeker te zijn van rij- en grafnummer.

Hier ben je dus werkelijk een nummer geworden, dacht ik, me naar het graf spoedend.

Het windmolentje was er niet meer.

Ik produceerde een welgemeende vloek in dit helwitte vagevuur.

Het ding was weg.

Ik stuurde een tweede vloek richting zwerk, waar men de hemel situeerde.

Of die hemel wel degelijk bestond, kon ik nu niet meer te weten komen.

Even later, aan de kust, werd ik geconfronteerd met honderden windmolentjes in de boetieks.

Maar nog bijna dagelijks wiekt dat ene molentje door mijn hoofd. Ik mag niet gek worden. Ik moet nuchter en helder blijven leven. Niet ijlen. Niet sterven. Want dan weet ik het. Niet. Niet meer. En dan is het plezier er af.